

henblik på fyldestgørelse af deres krav. Et selvstændigt ansvar for fondens bestyrelse kan kun komme på tale, hvis bestyrelsen har disponeret på en sådan måde, at den efter dansk rets almindelige erstatningsregler har pådraget sig erstatningsansvar.

4. Der findes ingen lovregler, der fastlægger de krav, som må stilles for at anerkende fonden som et selvstændigt retssubjekt.

Efter almindelige retsgrundsætninger må det antages, at oprettelsen af en fond kræver, at en formue er henlagt (udskilt) under en selvstændig ledelse til varetagelse af bestemte formål.

Fundamentalt er kravet om en effektiv, uigenkaldelig udskillelse af fondens kapital fra stifterens formue. Dette indebærer, at kapitalen ikke kan tilbageføres til stifteren eller hans familie. Fonde, der medfører en selvåndlæggelse eller reelt tilsigter en sådan, kan derfor ikke anerkendes som selvstændige retssubjekter.

Spørgsmålet om effektiv udskillelse har navnlig betydning ved fonde, der oprettes i stifterens levende live. Kravet er ikke til hinder for, at fondens kapital ved oprettelsen kan bestå af en fordring på stifteren, men det må i så fald kræves, at tilsagnet om (senere) at overdrage midler til fonden er modtaget af en tredjemand på fondens vegne.

Spørgsmålet kan foreligge for skattemyndighederne i forbindelse med anerkendelse af fonde som selvstændige skattesubjekter. I praksis har skattemyndighederne stillet krav om en effektiv udskillelse af fondens formue, og at der i fondens bestyrelse sidder mindst ét medlem, som er uafhængigt af stifteren.

5. Med hensyn til karakteren af de bestående fonde skal følgende anføres.

1°. Fondenes størrelse varierer stærkt. Ikke mindst fra ældre tid eksisterer der en lang række fonde, herunder familiefonde og fonde, der tjener lokale formål, med meget begrænsede kapitalressourcer. På den anden side er der oprettet en række fonde, herunder fonde med tilknytning til erhvervsvirksomheder, som ejer meget betydelige kapitaler.

2°. De formål, som fondene skal tjene, dækker endvidere over et meget bredt spektrum. Sædvanligvis har man sondret mellem familiefonde, d.v.s. fonde, hvortil medlem-

merne af en eller flere familier har ene- eller fortrinsret, og almennyttige fonde, d.v.s. fonde, som skal tilgodese almenvelgørende (sociale) formål eller andre formål, som sædvanligvis anses for almennyttige, f. eks. støtte til kulturelle, videnskabelige, sygdomsbekæmpende og uddannelsesmæssige formål. Denne sondring er dog langt fra udtømmende. Der findes en række fonde, som hverken har familiemæssige formål eller er oprettet med henblik på fremme af formål, der traditionelt har været anset for almennyttige. Af betydning er bl. a. de fonde, som har til formål at videreføre driften af en bestemt erhvervsvirksomhed. Hertil kommer, at en lang række fonde har »blandede« formål, idet de yder støtte dels til almennyttige formål, dels til andre formål, herunder støtte til stifterens familie.

3°. Der gør sig endvidere betydelige forskelle gældende i den måde, hvorpå fondenes kapitaler er anbragt og forvaltet.

Mange fonde har deres kapital anbragt i obligationer og andre værdipapirer, som er tilfaldet fonden ved stiftelsen eller senere er erhvervet med henblik på formuens bevarelse og – inden for denne ramme – opnåelsen af det bedst mulige afkast af kapitalen.

Andre fonde har deres kapital anbragt i fast ejendom. Ejendommene kan være erhvervet som et led i anbringelsen af fondens midler, f. eks. udlejningsejendomme, men der kan også være tale om ejendomme, som samtidig tjener til opnåelse af fondens formål. Dette vil typisk være tilfældet med stiftelser, der har til formål at stille friboliger til rådighed for den kreds, der er omfattet af formålet.

Fondes erhvervmæssige virksomhed kan foregå under forskellige former. Visse fonde ejer og driver direkte en erhvervsvirksomhed. Dette gælder bl. a. de fonde, der ejer landbrugsejendomme, hvad enten landbruget drives som (ren) erhvervmæssig investering, eller driften af landbruget tillige indgår som led i fondens formål.

Fonde, der driver anden erhvervsvirksomhed end landbrug, vil ofte udøve erhvervsvirksomheden gennem en anden virksomhed, som fonden ejer, eller hvortil fonden har en særlig kvalificeret tilknytning (dattervirksomheder). Dette er tilfældet ved de såkaldte holdingfonde, der driver virksomhed gennem et aktie- eller anpartsselskab, eller en anden